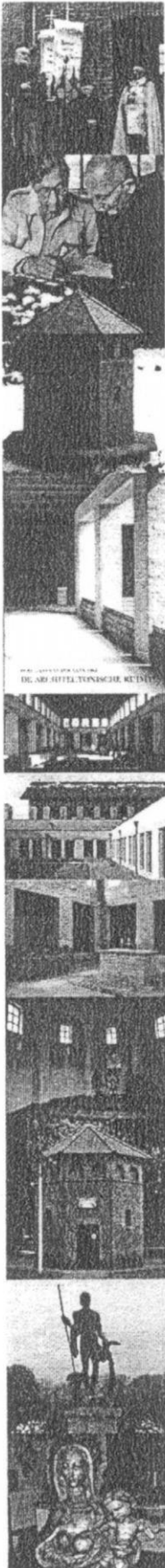


DE ST. JOZEF (GEDACHTENIS)KAPEL

Op 25 september 1944 werd Helmond bevrijd door de 11de Pantser-en de 3de Infanteriedivisie van het 8ste Britse legerkorps. Het Royal Norfolk Regiment maakte deel uit van dit legerkorps, dat de taak had om aan de rechterkant van 'de Corridor' op te rukken. Deze zou hierdoor worden verbreed, waardoor het voor de Duitse troepen moeilijker zou worden om 'de Corridor' te doorbreken. De Britse opmars verliep echter traag. Vooral bij de Zuid-Willemsvaart werd veel tegenstand ondervonden van de Duitse 107de Panzerbrigade. Wekenlang vonden er zware gevechten plaats in Oost-Brabant.

De kapel uit 1948 was het eerste en meest opvallende oorlogsmonument waarover Helmond beschikte en werd opgericht uit dank voor het feit dat de Sint-Jozefparochie tijdens de oorlogsjaren door Sint-Jozef is beschermd en gespaard bleef van het oorlogsgeweld. Ook had het gebouw een architectuur-historisch belang omdat het gebouwd is volgens de ideeën van de Bossche School.

Een artikel van AEMJ van Krieken:



St. Jozefkapel - kruispunt van historie en architectuur

In 1941 predikte pater Henricus de belofte dat er een veld- of waldkapel zou worden opgericht als de St. Jozefparochie oorlogsgeweld bespaard zou blijven. Zo gebeurde het, en in 1948 was het pastoor Van Leeuwen die voor elkaar kreeg dat de oorspronkelijke St. Jozefkapel werd opgericht, juist over de brug van de nieuwe AA.

Bijzonder is dat de St. Jozefkapel in 1948 werd ontworpen door de gebroeders Nico en dom Hans van der Laan. Zij leverden van 1945 tot 1973 bijdragen aan de cursus Kerkelijke Architectuur in Noord-Brabant. De St. Jozefkapel werd hun eerste resultaat van studie naar vroeg-Christelijke Syrische kerken en hier lag de kiem van de architectuurtheorie die Dom Hans van der Laan (1904-1991) toen is begonnen te ontwikkelen. Het werd zijn vermaarde levenswerk. In 1977 presenteerde hij zijn belangrijkste boek, *De architectonische ruimte*, dat veelvuldig is vertaald. Om uit te vinden hoe, binnen de oneindige ruimte, gebouwen aan de mens een aangenaam gevoel van geborgenheid en schoonheid kunnen geven, verkende hij de beginselen van architectonische esthetiek. Geënt op het onderscheid van grootten binnen de menselijke waarneming, en als driedimensionaal wiskundig equivalent van de Gulden Snede, verklaarde hij het Plastisch Getal als sleutel voor een maatstelsel waarmee hij vormen, grootten en dikten in een harmonische ruimtelijke verhouding samen bracht. Zijn werk staat internationaal op universiteiten onder de aandacht.

De architectuur van Van der Laan kenmerkt zich door soberheid en strak gedisciplineerde maatkeuzes. Zijn belangrijkste bouwwerk is de uitbreiding in 1987 van de abdij Sint Benedictusberg te Lemiers/Vaals, waar hij als monnik leefde. Op basis van zijn leer ontwierp hij er tevens meubilair, kandelaars en gewaden. Daarna volgden er meer kloosters en een woonhuis. Voor meer informatie over dom Hans van der Laan zie www.vanderlaanstichting.nl

Het gedachtegoed van Van der Laan is verweven met de Bossche School, de benaming die later werd toegevoegd aan een architectuurstroming die herkenbaar werd aan volgelingen van de cursus Kerkelijke Architectuur. In Helmond zijn diverse voorbeelden van de Bossche School te vinden, zoals in chronologische volgorde woongebouw de Oranjerie (aan het kanaal), het Ketse Gengske en de nieuwbouw aan de Oude AA, alle van architectenbureau De Twee Snoeken uit Den Bosch.

De huidige St. Jozefkapel in het Hortensiapark te Helmond is een replica van de oorspronkelijke kapel, die in 1982 moest wijken voor de omleiding van het kanaal, de Zuid-Willemsvaart. Het initiatief tot heroprichting van de St. Jozefkapel kwam van de Gemeentelijke Archiefdienst, de Heemkundekring en het Gemeentemuseum. In 1995 is de St. Jozefkapel onder supervisie van architect Henk van Wetten herbouwd door leerling-metselaars en leerling-natuursteenbewerkers van de Stichting Bouwopleiding Regio Helmond. De bouw van de achthoekige kapel met zijn 16 halfronde en 14 cementbogen vereiste vakmanschap. Voor de 6.5 meter hoge buitenmuren zijn 3500 stenen gezaagd. De bouwkosten zijn betaald met giften van bedrijfsleven, particulieren en de gemeente Helmond.

Overeenkomstig haar voorgeschiedenis is de nieuwe kapel ingericht als oorlogsmonument ter nagedachtenis aan alle helmonders die na 1939 ten gevolge van oorlogsgeweld om het leven zijn gekomen. Hun namen staan aan de binnenzijde opgetekend. Het Hortensiapark is als gedenkplaats versterkt door bijzetting van het standbeeld van St. Joris-en-de-draak, afkomstig uit de Willem Prinzenstraat. Rond de jaarlijkse herdenkingen van oorlogsslachtoffers op 4 mei en van Helmond bevrijding op 25 september wordt de Jozefkapel opengesteld, en verder op speciaal verzoek.

Het beheer van de kapel is ondergebracht bij de stichting Onze Lieve Vrouw van Binderen.

Auteur: A.E.M.J. van Krieken

Bronvermelding:

- Stichting Herbouw Gedachteniskapel St. Jozef, *Herbouw Gedachteniskapel St. Jozef Helmond*, Helmond 1995
- Dom H. van der Laan, *De architectonische ruimte*, Leiden 1977
- Dom H. van der Laan, *Het plastisch getal*, Leiden 1967



Straakvense Heideweg (verlengde van de Van Meelstraat) met op de achtergrond de oude Aabrug bij het voormalige St Jozefkapelletje en links de speeltuin. Helmond



Straakvense Heideweg (verlengde van de Van Meelstraat) met op de achtergrond de oude Aabrug bij het voormalige St Jozefkapelletje en speeltuin



Jozefkappelletje in Bakelse bossen, is later herbouwd in Hortensiapark



Sloop Aa brug bij de oude St Jozefkapel tbv kanaalomleiding Helmond. anno oktober 1988

Een scriptie van Simone Kuijpers over de kapel:

klik [HIER](#)